

mig till de relativt erfarna inom området har läsningen varit berikande. Styrkan i framställningen ligger utan tvivel i att författarna valt ett problembaserat sätt att närma sig frågorna och härigenom skapat en användbar manual för dem som arbetar inom akutpsykiatri. Det måste sägas att arbetets speciella tjänster också ligger i att stor uppmärksamhet ägnas åt att beskriva och diskutera det patientnära som det visar sig i omvårdnad, samtal/undersökningsmetodik, bemötande och förhållningssätt. Ett konsekvent utnyttjande av författarnas råd i dessa frågor skulle definitivt höja kvaliteten i svensk akutpsykiatri och göra vårt skyltfönster, jourmottagningen, till en mötesplats dit man kan vända sig med mindre rädsla och större förtroende. •

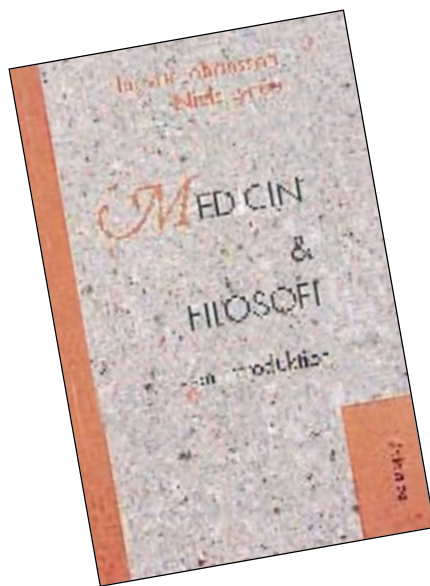
Utmärkt introduktion till filosofiska frågor inom medicin och vård

Ingvar Johansson, Niels Lynöe. **Medicin & filosofi – en introduktion**. 2:a upplagan. 218 sidor. Göteborg: Bokförlaget Daidalos, 1997. Pris ca 250 kr. ISBN 91-7173-065-6.

Recensent: Tore Nilstun, docent, enheten för medicinsk etik, Lunds universitet.

Detta är en allmänbildande och för sjukvårdens aktörer klart relevant bok. Tyvärr saknas dock hänvisningar till litteraturen i själva texten. Detta gör att det i många fall är oklart om författarna uttrycker sina egna filosofiska ståndpunkter eller om endast andras åsikter redovisas. Referenser enligt Vancouver-systemet stör knappast läsningen, och det skulle ha givit ökade möjligheter för läsarna att kritiskt granska texten.

I boken anknyts till filosofins tre huvudområden: hur man erhåller vetenskaplig kunskap på medicinens område (epistemologi); grundläggande egenskaper hos och relationer mellan den medicinska kunskapens olika typer av objekt (ontologi), och hur den medi-

cinska forskaren bör handla när hon söker sådan vetenskaplig kunskap (moralfilosofi). Den andra upplagan innehåller ett ny skrivet kapitel om skillnaden mellan kunnande och vetande, dvs om skillnaden att veta hur man gör en sak och att veta att någonting är fallet. Vidare har kapitlet om vetenskaplig argumentation skrivits om helt.

Bra integrering av två av de tre huvudområdena

Författarna lyckas att på ett föredömligt sätt relatera de två första områdena till varandra. Epistemologiska och ontologiska överväganden integreras så att läsarna tydligt ser hur de är kopplade till varandra. Detta gäller t ex diskussionen kring samspelet mellan korrelationsmedvetande och mekanismmedvetande, »mellan teorier som lämnar förbindelsen mellan två typer av händelser oförklarade och teorier som relaterar händelserna till varandra genom en beskrivning av en mekanism».

Speciellt tankeväckande är författarnas problematisering av begreppet vetenskapligt faktum, och deras diskussioner om sambandet mellan en studies design, signifikanta skillnader och generella kausala slutsatser. Möjligen kan dock missförstånd uppkomma när de skriver att »samma data som gör att nollhypotesen förkastats kan sägas utgöra induktivt stöd för forskningshypotesen». Men att förkasta en nollhypotes är, som författarna själva påpekar, »det samma som att skillnaden mellan utfallen i experimentgruppen och kontrollgruppen sannolikt inte kan tillskrivas en slumpmässig variation». Från det faktum att skillnaden inte beror på en

slump följer naturligtvis inte att skillnaden beror på den insatta behandlingen. Först när alternativa förklaringar kan uteslutas är en sådan slutsats berättigad.

Det tredje området styvmoderligt behandlat

Bokens två sista kapitel ägnas åt filosofins tredje huvudområde, moralfilosofins grunder och de forskningsetiska frågorna. Här görs inget försök att anknyta till de tidigare diskussionerna kring epistemologi och ontologi. Om inte integrationen kan göras bättre, bör möjligen dessa två kapitel helt enkelt strykas i nästa upplaga. Nu framstår moralfilosofi och forskningsetik närmast som pliktskyldiga bihang till vetenskapsteorin. Jag tror knappast att författarna skulle acceptera att vetenskapsteorin på detta sätt presenterades som ett bihang till forskningsetiken.

Intressant för hälso- och sjukvårdens aktörer

Men detta är bagateller i en välskrivna och, med tanke på innehållets något abstrakta karaktär, lättläst bok. Den reser och diskuterar många centrala och intressanta vetenskapsteoretiska frågor med anknytning till medicinsk forskning, frågor som borde vara av stort intresse för hälso- och sjukvårdens olika aktörer. •

Läkartidningen väljer böcker och recenserar

Läkartidningens bokredaktion får då och då in recensioner som kommit till genom att författare eller utgivande förlag, särskilt läkemedelsföretag, vidtalat en läkare att anmäla boken. Sådana recensioner tackar redaktionen nej till. Bokredaktionen väljer ut de böcker som skall anmälas och vidtalar skribenter.

Vi välkomnar tips om nya utländska böcker som är av stort värde för Läkartidningens läsekrets – men tag kontakt med bokredaktionen innan du skriver någon anmälan spontant! Risken för dubbelarbete är stor.

Med hänsyn till det begränsade utrymme som finns för bokenämningar recenserar Läkartidningen normalt inte skrifter som har anknytning till marknadsföring av företag eller produkter. Om sådant material ger anledning till välgrundad kritik kan den framföras i tidningens debattspalter.